

4. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

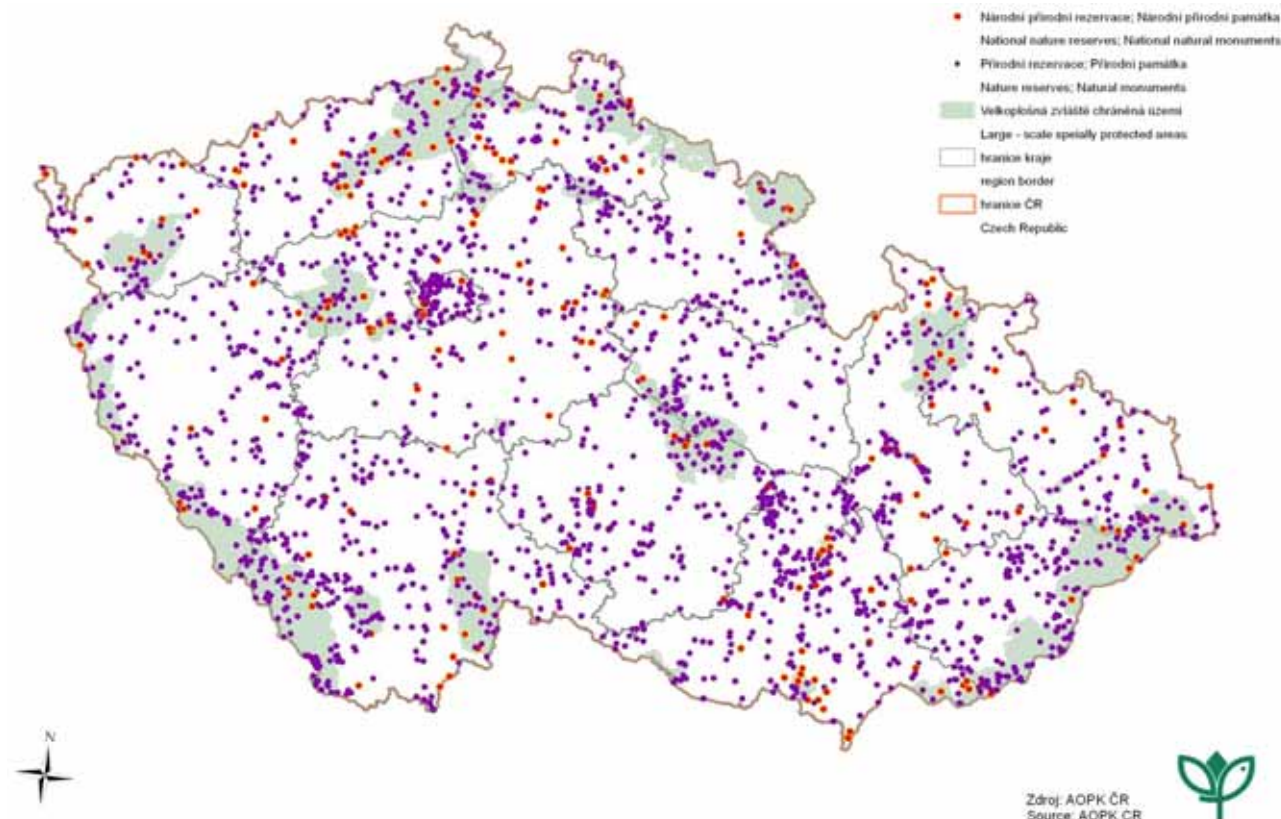
Téměř pětina území kraje se nachází na velkoplošných zvláště chráněných územích.

Plocha chráněných území zůstává vcelku stabilní.

Rozlohou 2 030 km² (stav k 31. 12. 2013) má kraj v porovnání s ostatními regiony největší plochy chráněných území. Z celkového území kraje připadá 20,2 % na zvláště chráněná území, což je spolu s Královéhradeckým krajem čtvrtý nejvyšší podíl. Největší plochu chráněných území představují chráněné krajinné oblasti (Šumava, Třeboňsko, Blanský les o celkové rozloze 1 645 km²). Na národní park Šumava připadá 343 km² a maloplošná zvláště chráněná území v počtu 324 zaujímají 154 km². Jak ukazuje následující obrázek, maloplošná a velkoplošná území se z části překrývají.

12. Maloplošná a velkoplošná zvláště chráněná území k 31. 12. 2013

Zdroj: AOPK ČR, Statistická ročenka životního prostředí ČR, 2013

Změny ve struktuře zemědělské i nezemědělské půdy souvisí i s dotační politikou.

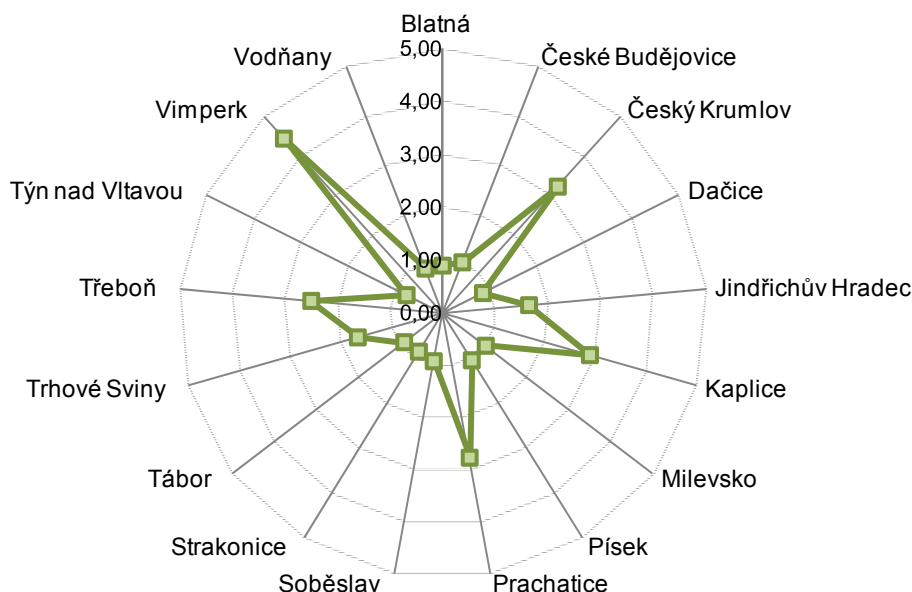
Ve využívání půdy (land use) pokračuje proces snižování podílu zemědělské půdy. Zatímco v roce 2005 byl podíl nezemědělské půdy 50,8 %, tedy o 1,7 procentního bodu vyšší než půdy zemědělské, vzrostl tento rozdíl v roce 2013 již na 2,5 procentního bodu. Ve struktuře zemědělské půdy připadají téměř dvě třetiny na ornou půdu a třetina na trvalé travní porosty. Změny probíhají i zde. Klesá podíl orné půdy (z 64,6 % v roce 2005 na 63,5 % v roce 2013) a naopak roste podíl trvalých travních porostů (z 29,6 % na 33,5 %). Zvyšování podílu trvalých travních porostů na celkové výměře zemědělské půdy souvisí s absolutním nárůstem těchto ploch. Přitom zvyšování výměry trvalých travních porostů se projevuje především v posledních 3 letech (kolem 800 ha ročně). Naproti tomu plocha orné půdy klesá, od roku 2009 o více než 1 tis. ha ročně.

Přestože roste plocha nezemědělské půdy, její struktura se v zásadě nemění. To souvisí s tím, že nejvyšší podíl nezemědělské půdy v kraji připadá na půdu lesní a sem se také koncentruje nejvyšší nárůst ploch. Přírůstky lesní půdy představují v posledních šesti letech kolem 300 ha ročně. Mírně rostou i plochy vodní a plochy zastavěné, kde nárůst od roku 2008 představuje v souhrnu za oba typy ploch cca 800 ha. Téměř o 600 ha se za uvedené období zvýšila plocha ostatní, a to zejména v souvislosti s výstavbou komunikací.

Celkově lze tedy změny v land use hodnotit v kraji ve směru mírného posilování ekologické stability krajiny.

Za celkovými souhrnnými údaji se skrývají poměrně významné rozdíly v jednotlivých částech kraje. Komplexní srovnání mezi jednotlivými SO ORP poskytuje koeficient ekologické stability (KES), který poměří plochy tzv. stabilních a nestabilních krajinotvorných prvků.

Graf 36 Koeficient ekologické stability ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2013

Mezi jednotlivými SO ORP existují v kraji v hodnotě KES značné rozdíly.

Ze srovnání jednotlivých SO ORP v kraji vyplývá značná různorodost. Na jedné straně stojí SO ORP Vimperk a Český Krumlov, které s KES v hodnotě nad 3,00 lze označit za přírodní a přírodě blízkou krajinu s výraznou převahou ekologicky stabilních struktur a nízkou intenzitou využívání krajiny člověkem. Naproti tomu 7 obvodů ORP, kde koeficient nedosahuje ani hodnoty 1,00, se řadí k těm, kde jde o území intenzivně využívané, zejména zemědělskou velkovýrobou; oslabení autoregulačních pochodů v ekosystémech zde způsobuje jejich značnou ekologickou labilitu a vyžaduje vysoké vklady dodatkové energie. Ostatní správní obvody, stejně jako celková hodnota KES za kraj, pak spadají do kategorie vcelku vyvážená krajina, v níž jsou technické objekty relativně v souladu s dochovanými přírodními strukturami, důsledkem je i nižší potřeba energo-materiálových vkladů.

Ještě větší rozdíly zaznamenáváme mezi kraji.

V mezikrajovém srovnání se Jižní Čechy řadí k regionům s vyšší hodnotou KES. Jeho výše 1,48 přisuzuje kraji 3. místo po kraji Libereckém a Karlovarském. Není překvapivé, že na druhém konci žebříčku stojí s hodnotou 0,31 Hlavní město Praha – vždyť jen na zastavěnou plochu a plochu ostatní připadá téměř polovina z území hlavního města. Nízká je hodnota KES také ve Středočeském (0,66; 13. místo) a Jihomoravském (0,68; 12. místo) kraji, zde to však souvisí především s vysokým podílem orné půdy, tedy ekologicky nestabilním prvkem.

Z dlouhodobého pohledu (od roku 2003) se rozsah ekologického zemědělství více než zdvojnásobil, meziročně stagnuje.

Ke konci roku 2013 bylo v Jihočeském kraji registrováno celkem 523 zemědělců, kteří zemědělskou výrobu provozují na ekologických principech. Plocha obhospodařované půdy v ekologickém zemědělství dosahuje v kraji více než 66 tis. ha a dalších 3,5 tis. ha ploch se pak nachází ve fázi přechodného období. Souhrnně těchto téměř 70 tis. ha půdy znamená, že ekologické zemědělství je provozováno na 14,2 % zemědělské půdy v kraji.

V porovnání s předchozím rokem (2012) se počet ekologických zemědělců téměř nezměnil. Vzrostl však rozsah ekologicky obhospodařované půdy. Přírůstek téměř 4,5 tis. ha jde však téměř v celé míře na přesun půdy z přechodného období do půdy ekologicky obhospodařované. V delší retrospektivě však ekologické zemědělství zaznamenalo významný rozvoj. To dokládá podíl ekologicky obhospodařované půdy (včetně v přechodném období) na zemědělské půdě celkem. Zatímco v roce 2003 dosahoval tento podíl v kraji 6,1 %, vzrostl během deseti let o 8,1 procentních bodů.

Téměř polovina zemědělské půdy je

V závislosti na rozdílných přírodních a půdních podmínkách je ekologické zemědělství v kraji silně diferencováno. Převahu má v okresech výše položených

ekologicky obhospodařována v okrese Český Krumlov.

s nižším podílem orné půdy a vyšším podílem trvalých travních porostů. Jedná se především o okresy Český Krumlov (tady je ekologicky obhospodařováno 43 % zemědělské půdy) a Prachatice (33%). Naproti tomu velice nízký podíl z obhospodařované půdy připadá na ekologické zemědělce v okresech Tábor (2 %), Písek (5 %) a Strakonice (6 %).

V ekologickém zemědělství převažuje kombinovaná zemědělská produkce.

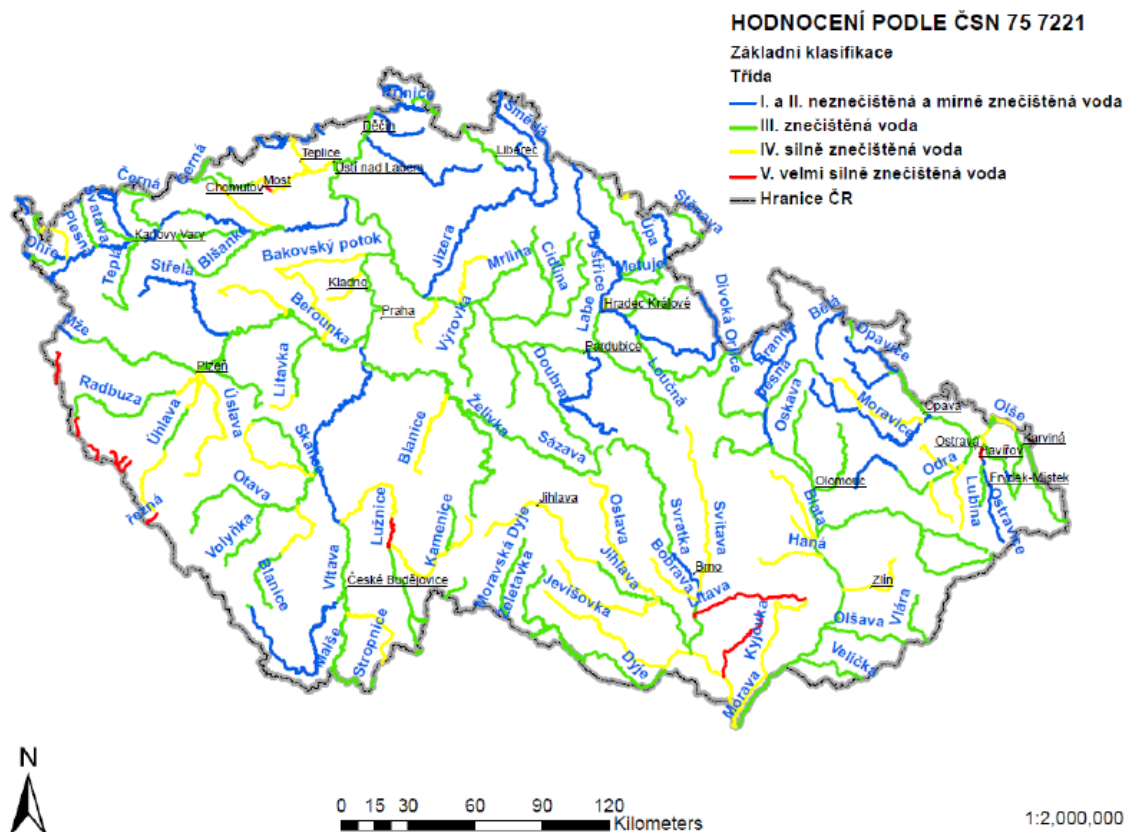
Z celkového počtu ekofarem se jen zhruba 50 zaměřuje pouze na rostlinnou výrobu, v ostatních případech jde převážně o kombinace rostlinné i živočišné výroby. V rámci rostlinné výroby se ekologicky hospodaří převážně na trvalých travních porostech, v menší míře pak na orné půdě. Jen okrajově (z hlediska ploch) jsou pak zastoupeny zelinářské zahrady, rybníky a „jiné kultury“. V rámci živočišné výroby převažuje orientace na skot, významné je také zaměření na ovce a také na koně.

Kvalita povrchových vod se výrazně nemění.

Kvalita povrchových vod se z dlouhodobého hlediska (stejně jako v celé republice) významně zlepšila. Přesto v kraji podle dat za rok 2012 zůstávají úseky toků, kde znečištění dosahuje vyšší třídy. Nejvíce znečištěným tokem zůstává Lužnice od soutoku s Nežárkou zejména v souvislosti s vyššími hodnotami biologické spotřeby kyslíku BSK₅ a chemické spotřeby kyslíku CHSK_{Cr}. Vliv má rovněž celkový obsah všech chemických forem fosforu v odpadních vodách.

13. Jakost vody v tocích ČR, 2011 až 2012

Zdroj: MŽP z podkladů s. p. Povodí; Zpráva o stavu vodního hospodářství České republiky, 2012

Souhrn hodnocení ukazatelů BSK₅, CHSK_{Cr}, N-NH₄⁺, P_{celk.} a saprobní index zoobentosu.

Eutrofizace způsobila rozvoj fytoplanktonu ve vodní nádrži Římov bez dopadu na kvalitu vody.

V roce 2012 (poslední aktuální data) byla stejně jako v roce 2011 vodárenská nádrž Římov postižena poměrně silným rozvojem fytoplanktonu ve střední části nádrže. Příčina byla v obou letech shodná – vnos živin zvýšenými průtoky Malše v polovině léta a jejich částečné vmíchání i do produkční vrstvy vody. Zvýšená biomasa fytoplanktonu se ale nedostala až ke hrázi a jakost surové vody tak nebyla přímo ovlivněna.

Zhruba desetina obyvatel není napojena na veřejný vodovod.

Vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu bylo v roce 2013 zásobováno v kraji 569 tis. obyvatel, tedy 89,5 % z celkového počtu. V porovnání s předchozím rokem se podíl zásobovaných obyvatel snížil o téměř 1 procentní bod. Potvrzuje se tak dlouhodobý trend snižování podílu obyvatel napojených na veřejnou vodovodní

sítí. V kraji se tedy ve větší míře uplatňují alternativní zdroje zásobování vodou. Je to rozdíl od většiny ostatních regionů, ve kterých podíl zásobovaných obyvatel z vodovodů pro veřejnou spotřebu roste. Jednou z příčin relativně nižšího podílu zásobovaných obyvatel, který je v rámci krajů 3. nejnižší, je i struktura osídlení a technické a ekonomické možnosti budování této infrastruktury.

S klesajícím množstvím fakturované pitné vody roste podíl vody fakturované domácnostem.

Obdobně s mírně klesajícím podílem obyvatel napojených na veřejný vodovod se snižuje i množství fakturované pitné vody. To představovalo v roce 2013 v celokrajském souhrnu 25,1 mil. m³ a proti roku 2012 se snížilo téměř o 900 tis. m³, tedy o více než 3 %. Největším objemem na spotřebě pitné vody se podílejí domácnosti. Těm bylo fakturováno téměř 18 mil. m³, což je více než 70 % z celkové fakturované spotřeby. Meziročně došlo i ve fakturaci pro domácnosti k poklesu, ten však není tak výrazný a představuje zhruba 350 tis. m³, tedy necelé 1 %.

V porovnání s ostatními regiony je podíl fakturované pitné vody domácnostem nadprůměrný. Je spolu se Středočeským krajem nejvyšší a proti ostatním krajům je jeho hodnota vyšší v souhrnu o 5 procentních bodů.

Spotřeba vody v domácnostech je vysoká a klesá jen pomalu.

V porovnání s celostátním průměrem je v kraji relativně nižší spotřeba vody, když v přepočtu na 1 obyvatele připadá 86,2 l denně. Proti průměru za všechny regiony je to o 1 l méně. Přihlédneme-li však k tomu, že největší spotřeba je v krajích s největšími městy (Praha, Brno, Ostrava), pak 4. místo v mezikrajském srovnání znamená nadprůměrnou spotřebu vody v kraji. Ani v meziročním vývoji nedosahuje kraj příliš pozitivní trend. Nebereme-li v úvahu Hl. město Prahu (se specifickou spotřebou na obyvatele 111 l a trvalým nárůstem od roku 2011), pak pokles spotřeby vody na obyvatele je mezi regiony po Ústeckém kraji druhý nejnižší.

Cena vody roste a je jedním z faktorů působících na pokles spotřeby. Ztráty vody zůstávají vysoké.

Vývoj spotřeby vody je ovlivňován i změnami v platbách. Za m³ zaplatil odběratel v Jihočeském kraji (domácnost i ostatní uživatelé) v loňském roce v průměru 34,84 Kč. Proti předchozímu roku se tak průměrné vodné zvýšilo o 2,2 %. Vyšší cena za m³ o necelých 80 haléřů však byla zhruba v celorepublikových tendencích, takže hodnotou vodného zůstává kraj na 6. nevyšší pozici mezi regiony.

V dlouhodobějším pohledu spotřeba vody klesá. V porovnání s rokem 2008 se celkové množství fakturované vody snížilo v roce 2013 o 13 %. Objem vody fakturované domácnostem klesal pomaleji a celkově byl nižší o 5 %. Nejvýraznější pokles pitné fakturované vody se projevil v roce 2010, a to o 1,4 mil. m³. Vzhledem k tomu, že z toho na domácnosti připadalo jen necelých 300 tis. m³, dá se předpokládat, že hlavní příčinou zde byly projevy hospodářského útlumu. Naproti tomu cena vody roste nepřetržitě. Proti roku 2008 se celkové vodné (v přepočtu na m³) zvýšilo o 5,42 Kč, tedy o 18 %. K nejvyššímu růstu ceny v tomto období došlo v roce 2009 (+ 1,47 Kč) a v roce 2011 (+1,78 Kč).

Ke zlepšení nedochází v efektivnosti využití vyrobené vody. Zejména kvalita a technický stav vodovodní sítě, která v kraji dosahuje téměř 6 tis. km, je příčinou vysokých ztrát. Každý pátý litr vyrobené vody se nedostane ke svému odběrateli. Kraj tak dlouhodobě patří k těm regionům, kde podíl ztrát z vyrobené vody je nevyšší (pátá příčka mezi kraji).

Z vypouštěných odpadních vod zůstává 7 % splaškových vod nečištěno.

V domech napojených na veřejnou kanalizaci žilo koncem roku 2013 téměř 550 tis. obyvatel. V porovnání s počtem obyvatel zásobovaných pitnou vodou z veřejných vodovodů je to o 23 tis. osob méně. V relativním vyjádření je na kanalizaci napojeno téměř 86 % obyvatel. Přestože v porovnání s předchozím rokem se tento podíl mírně snížil (o 0,4 %), zůstává kraj místem s relativně vyšší úrovní této vybavenosti, když v mezikrajském porovnání mu přísluší 6. nejvyšší pozice.

Za celý rok 2013 bylo do kanalizace vypuštěno v kraji 33,4 mil. m³ odpadních vod. V tomto čísle je však zahrnuto i zpoplatnění srážkových vod, takže bez této položky představoval objem vypouštěných vod 27,7 mil. m³. Z toho rozhodující část - téměř tři čtvrtiny - připadá na vody splaškové. Pouze 5 % vypouštěných odpadních vod není čištěno. Přitom průmyslové a ostatní odpadní vody jsou čištěny téměř v plném rozsahu (nečištěno je jen 0,4 % vod). Naproti tomu splaškové vody jsou čištěny z 93 %. Celkově bylo v roce 2013 čištěno 60,7 mil. m³ vody, když více než polovina (34,4 mil. m³) z toho připadá na vody balastní.

Přestože spotřeba vody dlouhodobě klesá, objemy čištěných vod závisí spíše na tom, jak je daný rok vodnatý a jaké je množství srážkových vod. To je i případ roku 2013, kdy při meziročním poklesu fakturované vyrobené vody se objem čištěných odpadních vod proti předchozímu roku zvýšil.

Počet čistíren odpadních vod v kraji meziročně vzrostl na 307 zařízení s celkovou denní kapacitou 269 tis. m³.

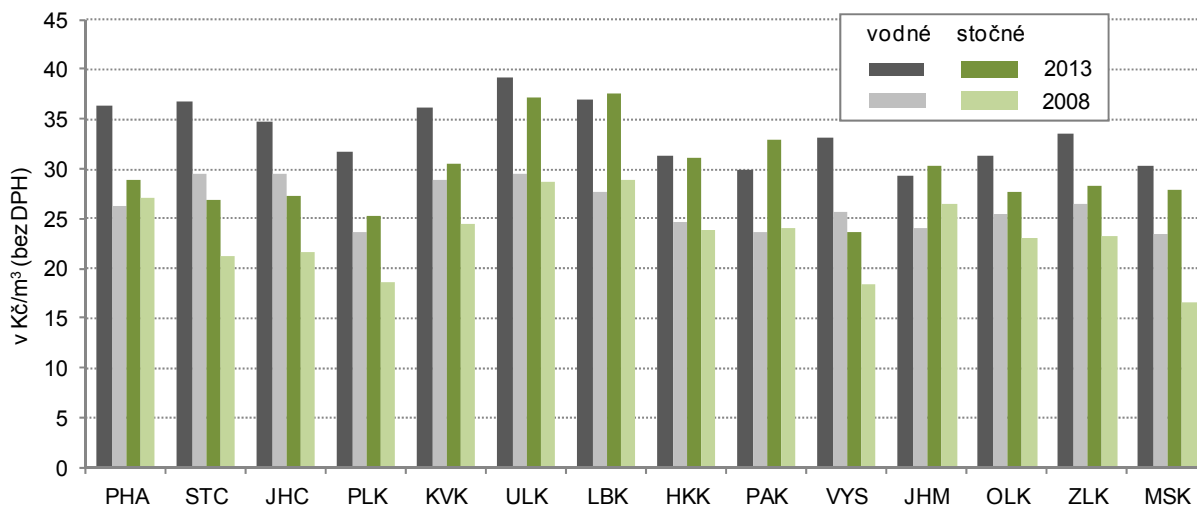
Na kanalizaci s koncovou čistírnou odpadních vod (ČOV) je napojeno téměř 80 % bydlících obyvatel kraje. V rámci celého regionu je pro čištění vod k dispozici 307 čistíren. Proti roku 2012 tak jejich počet vzrostl o 16 ČOV. Celková kapacita ČOV v roce 2013 představovala 269 tis. m³ za den a při čištění bylo za celý rok vyprodukováno více než 8 tis. t kalů (v sušině). Tyto kaly jsou v největší míře (zhruba 80 %) zneškodňovány kompostováním; zhruba 15 % je pak přímo aplikováno a použito při rekultivacích.

Z hlediska používané technologie čištění plně převažují mechanicko-biologické ČOV, když ryze mechanických je v kraji pouze 7 zařízení. V rámci mechanicko-biologických ČOV je zhruba 30 % těch, kde v procesu čištění dochází také k dalšímu odstraňování polutantů. Převažují ČOV s dalším odstraňováním dusíku (55 zařízení), v menší míře (31 zařízení) ČOV s dalším odstraňováním dusíku a fosforu. Podle účinnosti čištění se na odtoku z ČOV snižuje zejména znečištění ve formě biologické spotřeby kyslíku (BSK₅) a nerozpuštěných látek, kde účinnost dosahuje více než 95 %. Více než 90 % účinnost je pak u chemické spotřeby kyslíku (CHSK_{Cr}). U celkového dusíku pak zůstává z vod na přítoku zhruba 30 % a u celkového fosforu téměř 20 % znečištěných látek i na odtoku z ČOV.

Výši stočného se kraj řadí až na 11. místo mezi regiony.

Platby za odstraňování odpadních vod se v roce 2013 změnilly. Nově je zahrnuto zpoplatnění srážkových vod, ale v celkových výsledcích se to příliš neprojevuje. Výši stočného 27,33 Kč za m³ se kraj řadí až na 11. místo v mezikrajovém srovnání. Také z hlediska dynamiky cen patříme spíše pod celorepublikový průměr. Za zmínku stojí, že v některých regionech se cena stočného již plně vyrovnala vodnému. To ostatně dokládá následující graf.

Graf 37 Vodné a stočné podle krajů

V kraji plně převažují lesy pro hospodářské využití. V SO ORP s vysokým zastoupením chráněných území je pak významný podíl lesů zvláštního určení.

Významným krajinným prvkem Jihočeského regionu jsou lesy. Jejich porostní plocha 370 tis. ha v roce 2013 představuje 37 % rozlohy kraje a je největší mezi všemi kraji republiky. Druhý a třetí kraj (Středočeský a Plzeňský) mají zhruba o 70 tis. ha méně. Největší část porostních ploch – téměř 80 % - připadá na lesy hospodářské. Lesy ochranné, které jsou v kraji reprezentovány v zásadě pouze subkategorií mimořádně nepříznivá stanoviště, tvoří z porostní plochy jen 1,5 %. Zbývajících zhruba 20 % pak připadá na lesy zvláštního určení. Zde se jedná především o lesy na území národních parků a národních přírodních rezervací; dále o lesy významné pro uchování biodiverzity a konečně o lesy v subkategorii „jiný veřejný zájem“. Strukturální skladba lesů podle jejich využití zůstává v posledních letech stabilní, stejně jako se příliš nemění diferenciací uvnitř kraje mezi jednotlivými správními obvody ORP. Jedná se zejména o ty SO ORP, kde je nižší zastoupení hospodářských lesů v souvislosti s vyšším podílem chráněných území.

Plně převažující dřevinou v kraji je smrk. Druhá skladba listnáčů je rozmanitější.

Podle druhové skladby lesů v kraji plně převažují jehličnany, jejichž podíl dosahuje téměř 85 %. Zhruba 55 % všech lesních porostů přitom připadá na smrk. Významné zastoupení má rovněž borovice, která se na celkových porostech podílí 26 %. Z listnáčů je nejvíce rozšířen buk (zhruba 5 %), dále dub (přes 3 %) a bříza (necelá 3 % z porostních ploch). Z ostatních dřevin lze ještě jmenovat jedli, modřín a olši, které jsou jako jednotlivé kategorie zastoupeny kolem 1 % porostní plochy.

V zalesňování se větší důraz klade na listnaté porosty, smrk si ale svou dominanci udržuje.

Druhá skladba lesa zůstává konstantní a příliš se nemění ani zalesňováním. Jeho rozsah se v posledních letech pohybuje mírně nad hranicí 2 tis. ha. Zhruba třetina ze zalesněných ploch připadá na listnáče, zejména buk a v menší míře dub. Dominanci si ale stále udržuje smrk, když je jím zalesňována téměř polovina z ploch.

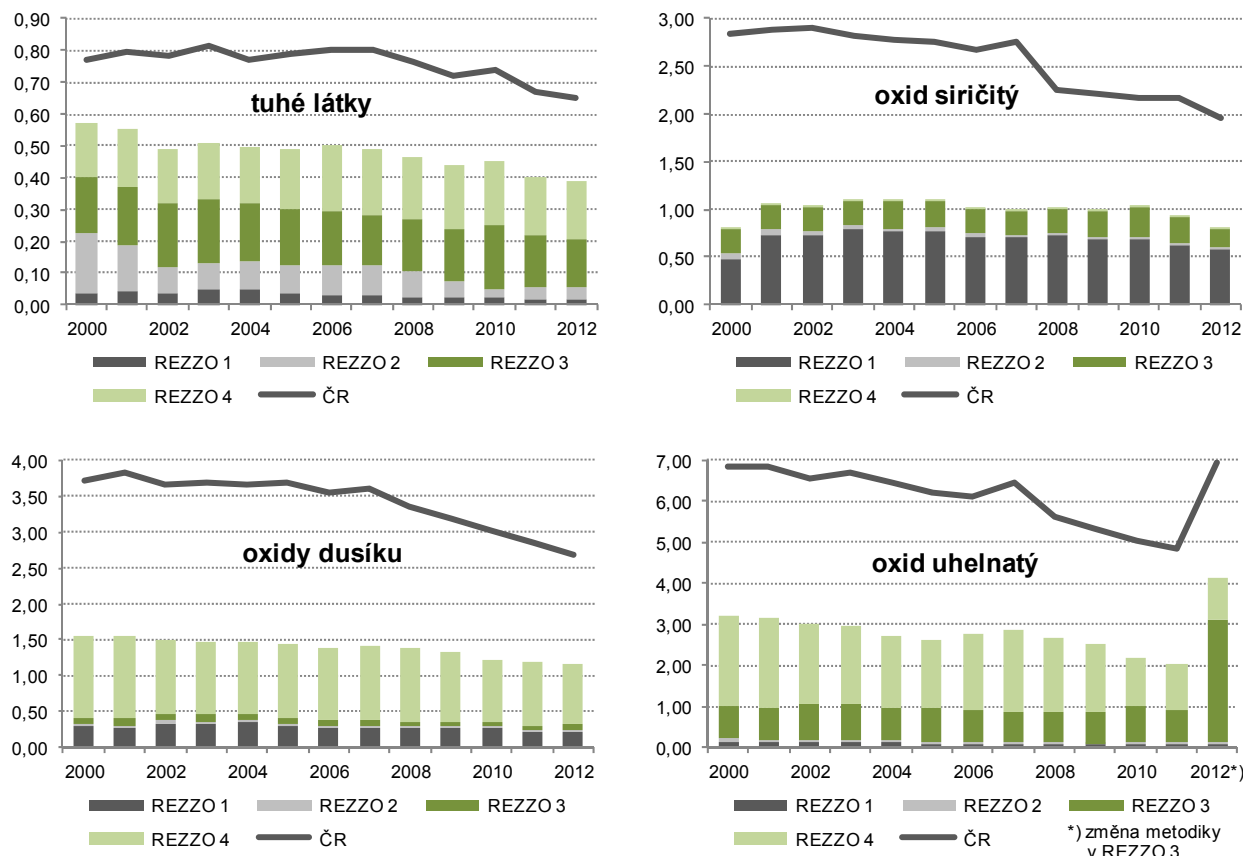
V kraji je ročně vytěženo přes 2 mil. m³ dřeva (b. k.), zhruba pětina z toho pochází z těžby nahodilé, zejména živelní.

Těžba dřeva v kraji se pohybuje mírně nad hranicí 2 mil m³ (b. k.) již několik let; v roce 2012 dokonce pod tuto hranici poklesla. Souvisí to i s tím, že v posledních letech nebyl kraj postižen žádnou významnější živelnou katastrofou a těžba dřeva se tak ustálila. Výkyvy v těžbě dřeva ovlivňuje především těžba nahodilá. Ta v roce 2013 představovala pětinu z celkové těžby a jednalo se zejména o těžbu živelní (v rozsahu cca 300 tis. m³). Potvrzuje se trend z předchozího roku, kdy rozsah živelní těžby poprvé od roku 2009 převýšil těžbu hmyzovou.

Kvalita ovzduší v kraji patří k nejlepším v republice.

Kvalitou ovzduší zůstává kraj jednou z nejlepších oblastí v celé republice. Měrné emise základních znečišťujících látek jsou nejnižší (nebo druhé nejnižší) ze všech krajů. Pouze u emisí oxidu siřičitého jsou měrné emise ve 4 krajích nižší, přesto množství oxidu siřičitého na km² nedosahuje v Jižních Čechách ani poloviny celorepublikového průměru. Také dlouhodobé vývojové trendy jsou převážně pozitivní, i když u některých polutantů dochází ke zhoršení. To však nedosahuje úrovně před rokem 2009 a lze ho tak z velké části přisoudit postupnému ožívání ekonomiky doprovázeného i celkovou vyšší produkcí emisí. V samotném roce 2012 se nárůst měrných emisí projevuje jen zcela výjimečně.

Graf 38 Vývoj měrných emisí základních znečišťujících látek v Jihočeském kraji v t/km²

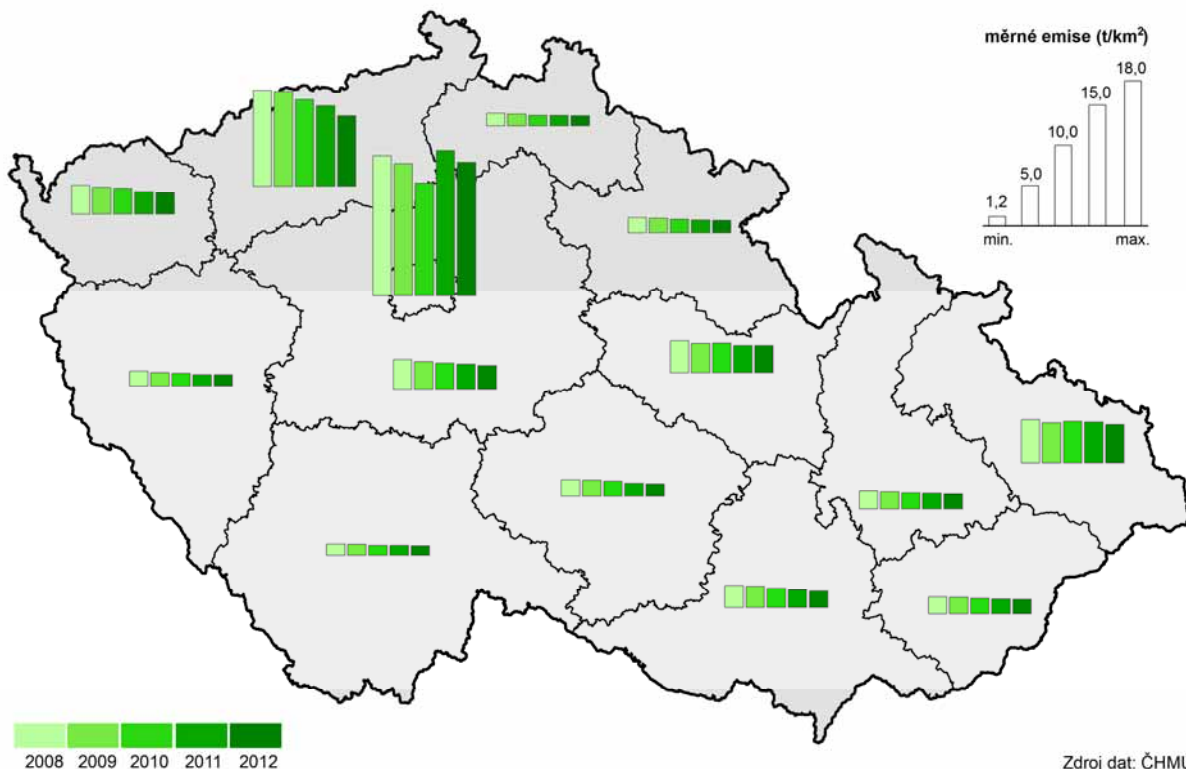
Emise oxidu uhelnatého jsou časově nesrovnatelné.

Z grafů na předchozí straně lze vidět, že vývojový trend v kraji (ale i v celé republice) je plně ve směru snižování emisní zátěže. Nárůst emisí oxidu uhelnatého není nárůstem faktickým, ale je důsledkem změněné metodiky výpočtu emisí u REZZO 3 v souvislosti s novou sadou emisních faktorů.

Úroveň znečištění oxidy dusíku je mezi kraji velmi rozdílná

Jediným polutantem, kde v kraji dochází meziročně k nárůstu měrných emisí, jsou oxidy dusíku, a to pouze u REZZO 3. Produkce je zde však relativně nízká a malé stacionární zdroje nejsou určitě největším zdrojem znečišťování oxidy dusíku. Problémem jsou spíše mobilní zdroje (znečištění z dopravy), na které připadá obecně největší díl z celkových emisí oxidů dusíku.

14. Emise oxidů dusíku (REZZO 1–4) v krajích v letech 2008 až 2012

Imisní limity byly překročeny v roce 2012 na 0,87 % území kraje.

Struktura hospodářství a stupeň urbanizace v kraji s absencí velkého počtu významných zdrojů znečišťování se příznivě projevuje v celkové kvalitě ovzduší. Vzhledem k stávajícím imisním limitům pro ochranu zdraví se i v dlouhodobějším pohledu objevují problémy jen na malém území kraje. V roce 2012 byly imisní limity pro ochranu zdraví překročeny jen při západní hranici v oblasti Šumavy zejména v souvislosti s vyšší koncentrací přízemního ozónu. V ostatních částech kraje byly vyšší imise jen zcela ojedinělé. Byly zaznamenány na území 10 správních obvodů ORP, především pak v SO ORP České Budějovice.

Množství vyprodukovaných odpadů je v kraji nadprůměrné a spíše roste.

Výrazně horší pozici má kraj podle produkce odpadů. Podle zatím posledních dostupných dat za rok 2012 se hodnotou 1,2 mil. tun řadí v celkové produkci odpadů mezi kraje na 6. místo. V poměru k počtu obyvatel to znamená 4. příčku, když vyšší produkci uvádí jen Hl. město Praha, Moravskoslezský a Jihomoravský kraj. V Jižních Čechách se produkce odpadů na 1 obyvatele vyšplhala téměř k 1,9 tuny. To je sice srovnatelná hodnota s rokem 2009, ale proti roku 2011 jde o nárůst téměř o 350 kg na osobu za rok.

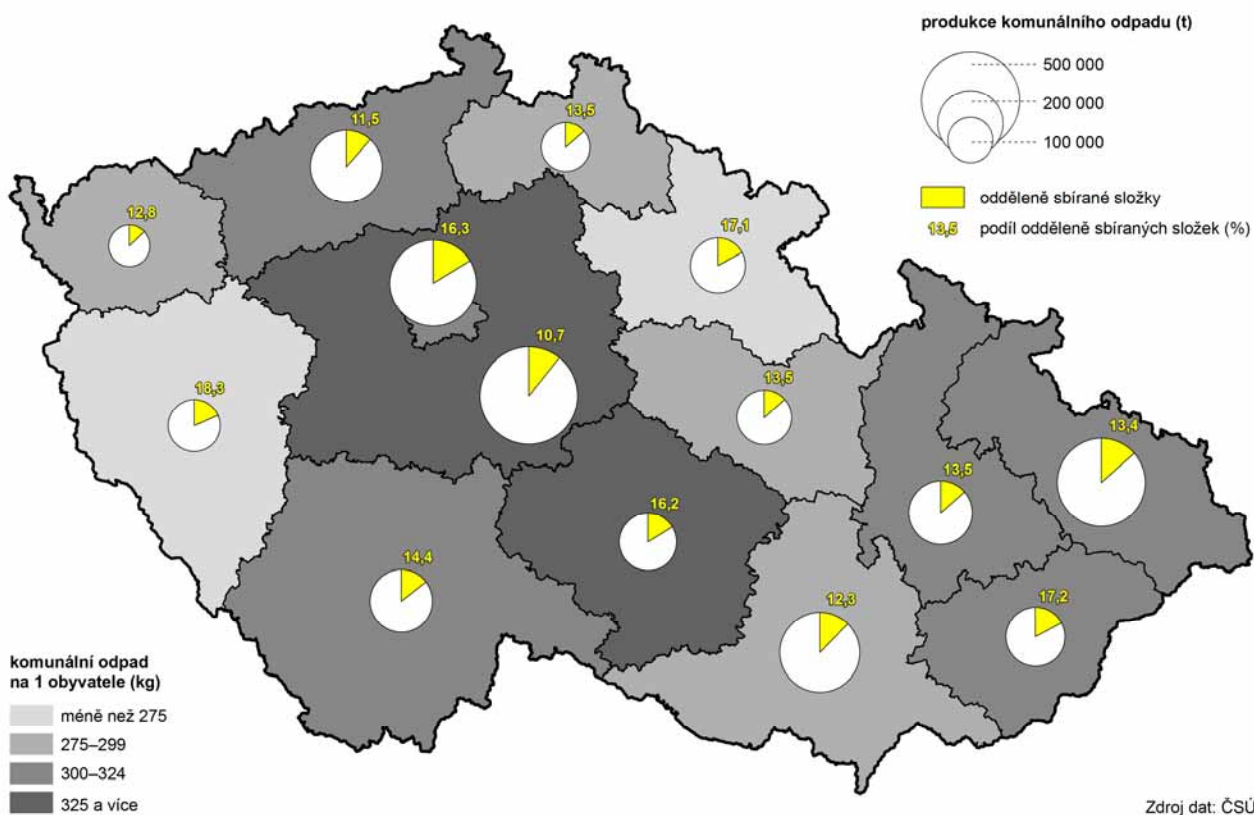
V poměru k vytvořenému HDP je situace ještě horší a kraji přísluší třetí nejvyšší příčka mezi všemi 14 regiony republiky. Vzhledem k srovnatelné produkci odpadů ale významně nižšímu HDP tak kraj předstihuje i Jihomoravský region. V hodnocení vývoje převažují v kraji spíše růstové trendy. Je sice pravda, že v roce 2010 a zejména 2011 se objemy vyprodukovaného odpadu snížily, ale to jde spíše na vrub hospodářského útlumu. I po vyloučení tohoto vlivu zůstává určitá nerovnoměrnost ve vývoji, kdy pokles produkce odpadů je střídán jejich nárůstem a

naopak. V každém případě je dynamika vývoje produkce odpadů vyšší než v průměru za celou republiku.

Mění se struktura odpadů podle činností – stavebnictví si svoji dominanci zachovává stále.

Z pohledu struktury odpadů podle odvětví, ve kterých vznikají, je vývoj silně nerovnoměrný. Dlouhodobě ale připadá nejvýznamnější podíl z podnikových odpadů v kraji na stavebnictví. V roce 2012 na něj připadalo 58 % z celku a proti roku 2011 se objemy zvýšily zhruba o polovinu; proti roku 2010 jsou vyprodukované objemy ve stavebnictví vyšší více než dvojnásobně. Stavebnictví tak nepochybně zůstává v kraji jedním z nejvýznamnějších producentů odpadů a i v souvislosti s budováním dopravní infrastruktury se ani do budoucna nedá předpokládat, že by jeho význam zásadně poklesl. Dalším podstatným zdrojem produkce odpadů je zpracovatelský průmysl (pohybující se kolem 20 %) a také energetika (s 10 % zastoupením na produkci odpadů). Obdobné 10 % zastoupení má i zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi. Tato skupina však na rozdíl od energetiky svou produkci zvyšuje.

15. Komunální odpad v krajích v roce 2012

U komunálního odpadu klesá absolutní objem i podíl běžného svozu.

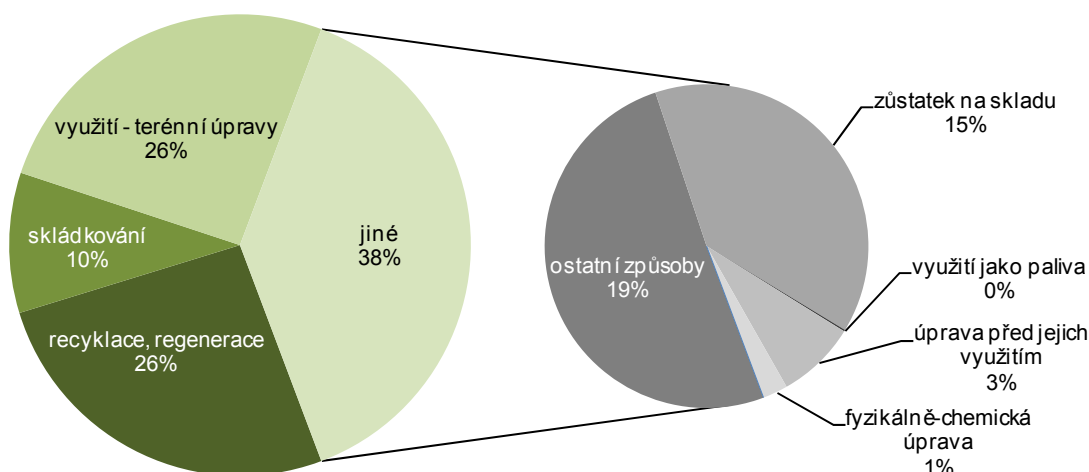
Zatímco podnikový odpad ovlivňuje celkové odpadové hospodářství kraje negativně, komunální odpad situaci poněkud vylepšuje. Až do roku 2010 sice převažoval i zde negativní trend – alespoň z pohledu množství, resp. z produkce na obyvatele, ale rokem 2011 došlo k obratu a množství odpadu se snížilo. Rok 2012 tento trend pak potvrzuje a produkce na obyvatele si udržela úroveň z předchozího roku. Konkrétně to znamená, že na 1 obyvatele v kraji připadalo v roce 2012 v průměru 311 kg komunálního odpadu, tedy o 30 kg méně než v roce 2010. Přesto alespoň na úroveň roku 2009 jsme se dosud nedostali. Ani v porovnání s ostatními regiony na tom nejsme zrovna nejlépe – kraji přísluší šestá nejvyšší příčka.

Vcelku pozitivně se vyvíjí struktura komunálního odpadu. Přestože stále nejvýznamnější položku tvoří běžný svoz (více než 70 %), jeho podíl se mírně snižuje. Snížil se ale také objem odděleně sbíraných složek, na které v roce 2012 tak připadalo 14 % z celkového komunálního odpadu – o 4 procentní body méně než v roce předchozím. Přesto se kraj uvedeným podílem udržuje v první polovině pomyslné tabulky v mezikrajším srovnání.

Podíl recyklovaných a regenerovaných odpadů meziročně poklesl z 29 % na 26 %.

Podle způsobu nakládání s odpady převažují dlouhodobě tendence k jeho využití, a to i přes určité výkyvy dané i tím, že je odpad také zpracován jindy a jinde než vzniká. Zhruba čtvrtina z celkové produkce byla v roce 2012 recyklována či regenerována. Za 5 let od roku 2008 se tak podíl využívaných i recyklovaných a regenerovaných odpadů zvýšil o 4 procentní body, proti roku 2011 však klesl o 3 body. V rámci odstraňování odpadů zůstává základní formou skládkování a ostatní způsoby ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu. V ostatních způsobech nakládání pak plně převažuje využití pro terénní úpravy.

Graf 39 Nakládání s odpady v Jihočeském kraji v roce 2012

V posledních dvou letech výrazně vzrostly investiční výdaje na ochranu životního prostředí.

Dynamika růstu výdajů, která měla trvale rostoucí tendenci, se v roce 2012 zastavila a výdaje stagnují na úrovni předchozího roku. Celkové vklady do ochrany životního prostředí (hodnoceno podle sídla investora) dosáhly tak 3,8 mld. Kč. Přitom větší díl výdajů je směřován do oblasti neinvestiční, na kterou připadají téměř tři čtvrtiny. Mimo to neinvestiční výdaje v dlouhodobějším pohledu stále rostou a jejich přírůstky (zejména v posledních letech) jsou vcelku rovnoměrné. Naproti tomu investiční vklady zaznamenaly nárůst zejména v letech 2011 a 2012, kdy se proti dlouhodobější předchozí úrovni zvýšily zhruba o polovinu. Přestože se růst projevil ve všech základních kategoriích, největší přírůstky se koncentrovaly do oblasti ochrany ovzduší a klimatu. Přesto největší položkou v celkových investičních nákladech (s téměř polovičním zastoupením) zůstává nakládání s odpadními vodami.

Výdaje spojené s nakládáním s odpady jsou zhruba stejné jako vklady do nakládání s odpadními vodami. Obě položky představují více než 80 % z celkových výdajů.

V oblasti neinvestičních výdajů jsou největší složkou náklady spojené s nakládáním s odpady, které představují zhruba polovinu z celku. Jen o málo nižší podíl (40 %) pak připadá na nakládání s odpadními vodami. Neinvestiční náklady na ochranu ovzduší a klimatu jsou pak podstatně menší a pohybují se v řádu několika procent (v roce 2012 konkrétně 2,9 %). Vzhledem k dominantnější roli neinvestičních než investičních nákladů, pak celková struktura výdajů do životního prostředí zhruba odpovídá již uvedeným poměrům. Tedy téměř vyrovnaný podíl vkladů do oblasti nakládání s odpady a nakládání s odpadními vodami (s mírnou převahou první uvedené položky). Významnější podíl investic do ochrany ovzduší a klimatu (z celkových investic) pak ovlivňuje i vyšší zastoupení tohoto typu vkladů v celkových výdajích, v roce 2012 představují mírně přes 10 %.

16. Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v krajích v letech 2008 až 2012

